

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת כי תבוא
תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 307)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת כי תבוא התשפ"ג

"אין הדבר תלוי, אלא ביי"

א. "היום הזה, יהוה אלהיך מצוץ לעשות את החקים האלה, ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם, בכל לבבך ובכל נפשך", (דברים, כו' - טז').

ובפירוש רש"י הקדוש על התורה, כתב בזה:

"בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו ביום נצטווית עליהם".

ויעויין עוד, במסכת ברכות¹, לדרשתו של רבי זירא, ויש אומרים שהיא דרשתו של רב חנינא בר פפא:

"בא וראה, שלא כמידת הקדוש ברוך הוא, מידת בשר ודם,

מידת בשר ודם, כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק,

אבל הקדוש ברוך הוא, אינו כן, מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק,

שנאמר², 'ויאמר אם שמוע תשמע',

'אם שמוע' - תשמע, ואם לאו, לא תשמע.

דבר אחר -

'אם שמוע' - בישון, 'תשמע' - בחדש".

ובדבריהם הקדושים, יש לעיין:

שכן, דבר זה, הוא משולל מכל הגיון,

כי איך אפשר לקבל יותר, כאשר הכלי כבר מלא?

ב. ידוע ומפורסם, המעשה המובא במסכת עבודה זרה³, ברבי אלעזר בן דורדיא:

¹ מ' ע"א.

² שמות, טו' - כו'.

"שלא הניח זונה אחת בעולם, שלא בא עליה.
פעם אחת, שמע שיש זונה אחת בכרכי היס, והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה,
נטל כיס דינרין, והלך ועבר עליה ⁴ שבעה נהרות.
בשעת הרגל דבר ⁵ הפיחה ⁶,
אמרה ⁷, כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אין
מקבלין אותו בתשובה.
הלך וישב בין שני הרים וגבעות,
אמר, הרים וגבעות, בקשו עלי רחמים!
אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!
שנאמר ⁸, 'כִּי הֶהְרִים יְמוּשׁוּ, וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוֹטְיֵנָהּ'.
אמר, שמים וארץ, בקשו עלי רחמים!
אמרו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!

³ יז' ע"א.

⁴ היינו:

בשבילה.

⁵ היינו:

בשעת מעשה העבירה.

⁶ היינו:

רוח מאותו מקום.

⁷ בדבר זה, ישנם כמה גרסאות:

א. שהיא אמרה.

ב. שהוא אמר זאת, שכן, הוא נתעורר מעצמו לכך.

ג. שהוא שמע בת קול, שאומרת מאמר זה.

⁸ ישעיה, נד' - י'.

שנאמר ⁹ , 'כִּי שָׁמַיִם כָּעָשָׁן נִמְלָחוּ, וְהָאָרֶץ כַּבָּגָד תִּבְלָה'.

אמר, חמה ולבנה, בקשו עלי רחמים!

אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹⁰ , 'וְחִפְרָה הַלְבָנָה, וּבֹשָׁה הַחֲמָה'.

אמר, כוכבים ומזלות, בקשו עלי רחמים!

אמרו לו, עד שאנו מבקשים עליך, נבקש על עצמנו!

שנאמר ¹¹ , 'וְנִמְקוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם'.

אמר, אין הדבר תלוי אלא בי,

הניח ראשו בין ברכיו, וגעה בבכיה, עד שיצתה נשמתו.

יצתה בת קול ואמרה -

רבי אלעזר בן דורדיא, מזומן לחיי העולם הבא."

והנה, במעשה זה, צריך ביאור ¹² :

מפני מה, ביקש רבי אלעזר בן דורדיא, רחמים, מאותם דברים דוממים,

והלא, אדם כמותו, אשר היה מזוהם בחטאים כל כך כבדים, חייב לבקש רחמים

מן הבורא ית"ש, וכפי שהוא עשה לבסוף,

ואם כן, לכתחילה, מה עלתה במחשבתו?

ג. בהלכות ראש השנה ¹³ , הביא ה"משנה ברורה" ¹⁴ , מדברי ה"מטה אפרים"

¹⁵ :

⁹ ישעיה, נא' - ו'.

¹⁰ ישעיה, כד' - כג'.

¹¹ ישעיה, לד' - ד'.

¹² כך התקשה סבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי זיע"א,

בכת"י שהשאיר ברכה אחריו, לפרשתן.

¹³ או"ח, סי' תקפא'.

"נוהגין, בכל יום של ימי החול, מראש חודש אלול ואילך, אחר התפילה,

אומרים בציבור, עשרה מזמורים ...

ובימי התשובה, שבין ראש השנה ליום הכיפורים, אומרים יותר מעשרה
מזמורים, כדי לגמור התהילים פעם שלישית קודם יום הכיפורים".

וב"מטה אפרים", הנ"ל, ביאר בטעם הדבר :

"ומתכוונים, לגמור כל תהילים, שתי פעמים קודם ראש השנה,

והוא עולה, כמניין 'כפּר' ¹⁶ ."

והנה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷ :

שמילת "ייצָר", בגימטריא, היא כמניין מילת "כפּר",

ללמדך -

שעל ידי ב' ספרי תהילים, יש לו לאדם "כפרה",

ובנוסף, בכוחם, לבטל את יצרו הרע.

עוד מצינו בזה, לדבריו של הגה"ק רבינו חיים פלאגיי זיע"א ¹⁸ :

שיש ג' זמנים, מסוגלים ללמוד בספר תהילים,

בשבת, בראש חודש, וביום טוב.

ולמעלה מהם, הוא, בימי "חודש אלול".

¹⁴ בסק"ג.

¹⁵ בסק"ח.

¹⁶ היינו:

מילת "כפּר", עולה בגימטריא למניין 300,

ו-ב' פעמים, קנ' פרקים שבספר התהילים, עולים גם כן למניין זה.

¹⁷ בפתחה לפירושו הקדוש "יוסף תהילות", על ספר התהילים.

¹⁸ בספרו הקדוש "אבות הראש", (חלק ג', מערכת ש', סעיף קטן קפג').

- ד. ויעויין במדרש "שוחר טוב" על ספר התהילים¹⁹, שכאשר דוד הע"ה סיים לכתוב את ספר התהילים, הוא ביקש מהבורא ית"ש: **שדברי התהילים, "יעשו לדורות, ויוחקו לדורות"**²⁰, ולא עוד, אלא, שההוגים בהם, "אל יהו קורין בהם כקורין בספרי מירס, אלא יהיו קורין בהם והוגין בהם, ונוטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות"²¹.
- וכתב הגה"ק רבינו חיים מוואלאז'ין זיע"א²² :
- שמחמת שלא מצינו שהבורא ית"ש השיב לדבריו של דוד הע"ה, אין הכרח, שקיבל הבורא ית"ש את דבריו.
- ברם, ממשמעות דברי השל"ה הקדוש זיע"א²³ :
- מבואר, שקיבל הבורא ית"ש את דבריו.
- ה. ובביאור בקשתו של דוד הע"ה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, עניין אחד ב-ב' מקומות בספרו :
- א. בספרו הקדוש "מדבר קדמות"²⁴, כתב רבינו זיע"א :
- "מי שעוסק בסדר טהרות, הוא תיקון לפגם הברית.
ואפשר -
דזהו שהתפלל דוד הע"ה, שלימוד התהילים, יהיה חשוב כאילו עוסק בנגעים ואהלות.

¹⁹ פרק א', פסקא ח', ד"ה "אשרי".

²⁰ כך הוא לשון רבותינו, במדרש הנ"ל.

²¹ כנ"ל.

²² בספרו הקדוש "נפש החיים" (שער ד', פרק ב').

ובספרו הקדוש "רוח חיים" על מסכת אבות (ריש פרק ו').

²³ מסכת יומא, "נר מצוה", אות כח'.

²⁴ מערכת ט', אות ט'.

כלומר -

שיהיו התהילים, תיקון אות ברית קודש,

ומתוך זה, ניכר, שלא חטא חלילה וחס בבת שבע ²⁵,

כיוון שדבריו מועילים לתקן פגם אות ברית קודש".

ב. ובאותו הספר, במקום אחר ²⁶, כתב רבינו זיע"א:

"דוד המלך ע"ה, התפלל, שהקורא תהילים, יהא חשוב כעוסק בנגעים ואהלות.

וכתבו גורי האריז"ל -

כי העוסק בסדר טהרות, הוא תיקון לפגם הברית.

ואפשר -

שזו היתה כוונת דוד הע"ה, דהקורא תהילים, יהא חשוב כנגעים ואהלות,

ויהיה תיקון משום פגם הברית".

ובביאור דבריו הקדושים, נראה לבאר, כדלהלן:

דהנה, "סדר טהרות", נקרא בשם "דעת",

וכפי שדרשו רבותינו ז"ל ²⁷, על מאמר הכתוב ²⁸, "וְהָיָה אֲמוֹנֵת עֲתִידָא חֶסֶן, יְשׁוּעַת

חֻכְמַת וְדַעַת, יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ".

והנה, ביאור המילה "דעת", הוא חיבור ²⁹.

²⁵ וכפי שיתבאר להלן.

²⁶ מערכת ת', ערך תהילים, אות כח'.

²⁷ שבת, לא' ע"א.

²⁸ ישעיה, לג' - ו'.

²⁹ "וְהָאֵדָם יָדַע אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ, וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה", (בראשית, ד' - ו').

"וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר, וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי יְהוָה, וַיֵּשְׁבוּ וַיֵּבְאוּ אֶל בֵּיתֵם הַרְמַתָּה, וַיִּדַע אֶלְקָנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּזְכְּרָה יְהוָה", (שמואל א', א' - יט').

ומבואר:

ואם כן, כאשר התרחק האדם מהבורא ית"ש, על ידי שהוא פגם באות ברית קודש הנקרא "דעת"³⁰,

עליו להתחבר אל "מקור הדעת", על ידי שיעסוק ב-"סדר טהרות" הנקרא "דעת",

ויזכך ויטהר את עצמו.

ועניין "נגעים ואהלות", שביקש דוד הע"ה, יתבאר אי"ה בהמשך דברינו.

ו. כתב הגה"ק רבינו חיים סינואני זיע"א³¹ :

" וְלִקְחִיתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם, וְהִיִּיתִי לְכֶם לְאֱלֹהִים, וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרָיִם"³²,

וְלִקְחִיתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם, רַאשֵׁי תִיבוֹת, 'אלול',

שֶׁבְחֹדֶשׁ 'אלול', יִקַּח אֶת עֲצֻמוֹ לִהְיוֹת לְעַם ה',

רוצה לומר, שיתקרב ל-ה' יותר מכל הימים שבכל השנה.

וההתקרבות, הוא, על ידי התורה דווקא, כידוע,

דאוריתא, כולא שמא דקודשא בריך הוא, הוא,

והאור שבה, מחזירו אל ה'³³.

ובא הרמז -

דמצוות "עונה", שהיא חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'), "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו, והיו לבשר אחד",

נקראת בשם "ידיעה", שהיא משורש "דעת".

³⁰ וכפי שכתבנו בהערה הקודמת.

³¹ בספרו הקדוש "תורת חיים" מאמר ו', עמודים קכ"ק-קכב'.

³² שמות, ו' - ז'.

³³ איכה רבה, פתיחתות, ד"ה "ב' - רבי אבא"

וְאֶתְנֶנָּה לְךָ אֶת לְחֹתִי³⁴, ראשי תיבות, 'אלול',

והיינו, שירבה בעסק התורה, בחודש 'אלול'.

ויזהר, שתהא תורה לשמה,

שאם לא כן, תורתנו הולכת לסטרא אחרא, חס ושלום.

ובחודש 'אלול', אם יתדבק בתשובה עילאה, ויכווין ללמוד לשמה,

הרי תורתנו עולה למעלה, ולא יהיה לה שום קטיגור.

וימתק לומר -

כי זהו סוד³⁵, 'וכבודי לאַחַר, לא אַתָּן', ראשי תיבות, 'אלול',

ו-'אין כבוד, אלא, תורה'³⁶, דכתיב³⁷, 'כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ',

ואין 'אַחַר', אלא, יצר הרע, הנקרא 'אַל אַחַר'³⁸,

כלומר, שתורתנו אינה ניתנת ביד יצר הרע, הנקרא 'אַל אַחַר',

וממילא, שמעינו, דדווקא היא, עולה למעלה.

ויתן אל ליבו, רמז זה -

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי, לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק

וּלְיַעֲקֹב, וְנִתַּתִּי אֹתָהּ - לְכֶם מִוְרְשָׁה, אֲנִי יְהוָה³⁹,

אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב, ראשי תיבות, 'אלול',

כי אפילו שלושה אבות, היה חודש 'אלול' מסוגל להם לתשובה,

וכן הוא יעשה מעשים טובים, עד שיגיעו מעשיו, למעשה אברהם יצחק ויעקב.

³⁴ שמות, כד' - יב'.

³⁵ ישעיה, מב' - ח'.

³⁶ אבות, פ"ו מ"ג.

³⁷ משלי, ג' - לה'.

³⁸ "תיקוני זוהר", דף סח' ע"א.

³⁹ שמות, ו' - ח'.

וסופי תיבות ⁴⁰, גימטריא קמז' ⁴¹, כנגד קמז' מזמורים שבתהילים - כמאמר רבותינו ז"ל ^{42 43}, שירבה בלימוד תהילים ביותר, כנודע ⁴⁴.
וכל החוזר בתשובה בחודש 'אלול', זוכה לגן עדן,

⁴⁰ היינו:

סופי התיבות, של המילים "אתה לאברהם ליצחק וליעקב", עולים בגימטריא למניין קמז'.

⁴¹ יעויין בהערה הקודמת.

⁴² תלמוד ירושלמי, מסכת שבת, פט"ז ה"א.

מסכת סופרים, פט"ז הי"א.

מדרש תהילים, מזמור כב'.

⁴³ יעויין בהערה הקודמת, ושם נתבאר:

"מאה וארבעים ושבעה מזמורות, שכתוב בתהילים, כנגד שנותיו של אבינו יעקב".

ידועה ומפורסמת, הקושיא, בזה:

והלא, בספר התהילים, יש קנ' פרקים, ולא קמז'?

ורבו בזה הפירושים, אך נכתוב בזה פירוש מיוחד, שכתבו הגה"ק רבי חיים אלתר פנט זיע"א מקארלסבורג (בהקדמת ספרו "תפוחי חיים", על ספר התהילים):

דהנה, המעיין בספר התהילים, יראה -

שפרק יד', נאמר שוב בפרק נג',

ופרק קח', מתחלק ל-ב', כאשר החלק הראשון שבו כבר נאמר בפרק נז', והחלק השני שבו כבר נאמר בפרק ס'.

ואם כן, מחמת ש-ב' פרקים מספר התהילים, כבר נאמרו בפרקים אחרים,

הרי, שהם לא עולים במניין קנ', ואם כן, יש קמח' פרקים.

והנה, במסכת ברכות (ט' ע"ב), דרשו רבותינו ז"ל, שהפרקים א' ו-ב' שבתהילים, הרי הם נחשבים לפרשה אחת,

ואם כן, נמצא בידינו, קמז' פרקים ולא קנ'.

⁴⁴ "משנה ברורה", סי' תקפ"א, סק"ג.

"כף החיים", סי' תקפ"א, סק"ב.

וסימנך⁴⁵, 'לולא האמנתי לראות בטוב יהנה, בארץ חיים,

כי 'לולא', היא אותיות 'אלול',

כלומר, אם חזרתי בחודש 'אלול' בתשובה, האמנתי בך, שתקבלני בתשובתי,

ותמחול ותסלח לכל חטאותי ועוונותי ופשעי,

ואם כן, כיוון שתמחול ותסלח לי, אז ודאי אזכה לראות בטוב ה' בארץ חיים,

שהיא גן עדן".

ז. ידועים ומפורסמים לכל, דברי הגמרא במסכת שבת⁴⁶, והם דברי רב

יהודה משמו של רב, בעניין פטירתו של דוד הע"ה:

"מאי דכתיב⁴⁷, 'הודיעני ה' קצי ומדת גמי מה היא, אדעה מה חדל אני'?

אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבונו של עולם, 'הודיעני ה' קצי⁴⁸!

אמר לו, גזירה היא מלפני, שאין מודיעין קיצו של בשר ודם.

ומדת גמי מה היא⁴⁹?

גזרה היא מלפני, שאין מודיעין מידת ימיו של אדם.

ו-יאדעה מה חדל אני⁵⁰?

⁴⁵ תהילים, כז' - יג'.

⁴⁶ ל' ע"א, וע"ב.

⁴⁷ תהילים, לט' - ה'.

⁴⁸ היינו:

שביקש דוד הע"ה מהקדוש ברוך הוא, שיגלה לו את הקורות והמאורעות שיעברו עליו.

⁴⁹ היינו:

כמה הם ימי חיי.

⁵⁰ היינו:

באיזה יום אני חדל ובטל מן העולם.

אמר לו, בשבת תמות.

אמות באחד בשבת ⁵¹,

אמר לו, כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה - אפילו כמלוא
נימא.

אמות בערב שבת ⁵² !

אמר לו ⁵³, 'כִּי טוֹב יוֹם בְּחַצְרֶיךָ מֵאֶלְפִי,

טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך
להקריב לפני על גבי המזבח.

כל יומא דשבתא ⁵⁴, הוה יתיב וגריס כולי יומא ⁵⁵.

ההוא יומא דבעי למינח נפשיה, קם מלאך המות קמיה, ולא יכיל ליה, דלא הוה
פסק פומיה מגירסא ⁵⁶,

אמר, מאי אעביד ליה ⁵⁷ ?

⁵¹ היינו:

בכדי שיוכלו לטפל בי ובהספדי.

⁵² היינו:

ואזי, הוא קודם הזמן שאמור דוד הע"ה להיפטר מן העולם.

⁵³ תהילים, פד' - יא'.

⁵⁴ היינו:

בכל שבת ושבת, מאותה העת שאמר לו הקדוש ברוך הוא דברים אלו.

⁵⁵ היינו:

בכדי שלא יוכל מלאך המוות להורגו,

כי התורה מגנא ומצלא.

⁵⁶ היינו:

שכאשר הגיע זמנו של דוד הע"ה להיפטר מן העולם, לא יכול היה מלאך המוות להמיתו, מחמת שהוא
היה יושב ועוסק בתורה הקדושה.

הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות, סליק ובחיש באילני⁵⁸,
נפק למיחזי, הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה⁵⁹ -
אישתיק, ונח נפשיה⁶⁰ ."

ומכאן, צא ולמד :

היאך היה דוד הע"ה, מתייגע בדברי התורה הקדושה,
עד כדי כך, שכאשר הוצרך מלאך המוות ליטול ממנו את נשמתו,
הוא היה צריך, להרעיש סביבו, וליטול ממנו את כוח הריכוז.

ח. במסכת סנהדרין⁶¹, מצינו :

"אמר רב יהודה אמר רב, לעולם אל יביא אדם עצמו לידי ניסיון, שהרי דוד מלך
ישראל הביא עצמו לידי ניסיון ונכשל.

⁶² אמר לפניו⁶³, רבונו של עולם -

מפני מה, אומרים, 'אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב',

⁵⁷ היינו:

היאך אוכל לו, והלא הוא עוסק בתורה?

⁵⁸ היינו:

שהיה לו לדוד הע"ה בוסתן עצים מאחורי ביתו, והלך מלאך המוות ונענע בעצים.

⁵⁹ היינו:

כאשר יצא דוד הע"ה לראות מפני מה יש רעש בחצרו, נפלה המדרגה שעליה עמד.

⁶⁰ היינו:

שבאותו הרגע שנפלה המדרגה שעליה עמד, פסק דוד הע"ה מלימודו, ומיד נפטר מן העולם.

⁶¹ קז' ע"א.

⁶² כעת מבארת הגמרא, היאך נכשל דוד הע"ה, בניסיון שהביא על עצמו.

⁶³ היינו:

דוד הע"ה, לבורא ית"ש.

ואין אומרים, 'אלהי דוד' 64 ?

אמר, אינהו מינסו לי, ואת לא מינסית לי 65 .

אמר לפניו 66 , רבונו של עולם -

בְּחִנֵּי וְנִסְנֵי 67 ,

שנאמר 68 , 'בְּחִנֵּי ה' וְנִסְנֵי וגו'.

אמר -

מינסנא לך, ועבידנא מילתא בהדך,

דלדידהו לא הודעתינהו, ואילו אנא קא מודענא לך - דמנסינא לך בדבר ערוה 69 .

64 ביאור העניין, על פי דברי המהרש"א - ועל פי דברי ה"תורת חיים", כך הוא:

דהנה, אין הקדוש ברוך הוא, מייחד את שמו על הצדיקים, בחייהם,

ברם, דוד הע"ה, היה רגל רביעית במרכבה,

והוא ידע, שגם לאחר פטירתו, לא יאמרו בתפילה "אלהי דוד", אלא, רק "אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב",

ועל כן, הוא שאל, מפני מה, לא יזכירו בתפילה "אלהי דוד", על אף שאני רגל רביעית שבמרכבה?

65 היינו:

שהשיב הבורא ית"ש, לדוד הע"ה,

שאת האבות הקדושים, הוא העמיד בניסיון, אשר הצליחו לעמוד בו,

ומה שאין כן, אתה, דוד הע"ה, לא העמדתיך בניסיון,

ועל כן, לא יזכירו אותך בתפילה, באמירת "אלהי דוד".

66 היינו:

דוד הע"ה, לבורא ית"ש.

67 היינו:

שביקש דוד הע"ה, מהבורא ית"ש, תעמידני בניסיון,

ותבחן אותי, לראות שאני אעמוד בכך.

68 תהילים, כו' - ב'.

מיד⁷⁰, וְיִהְיֶה לְעֵת הָעֶרֶב, וַיִּקָּם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ וְגו',

אמר רב יהודה -

שהפך משכבו של לילה, למשכבו של יום,

ונתעלמה ממנו הלכה, 'אבר קטן יש באדם, משביעו רעב, ומרעיבו שבע'⁷¹.

⁷² וַיִּתְהַלֵּךְ עַל גַּג בֵּית הַמֶּלֶךְ, וַיִּרְא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגֶּג, וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מְרָאָה מְאֹד

- ⁷³

⁶⁹ היינו:

שאמר הבורא ית"ש, לדוד הע"ה,

שכאשר דיברת, כן אעשה לך, ואנסה אותך,

ואף על פי, שלאבות הקדושים, לא הודעתי במה אני אנסה אותם,

לך אני מודיע במה אני אנסה אותך, והניסיון יהיה בדבר ערווה.

⁷⁰ שמואל ב', יא' - ב'.

⁷¹ היינו:

נאמר בפסוק (שמואל ב', יא' - ב'), "וְיִהְיֶה לְעֵת הָעֶרֶב, וַיִּקָּם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ, וַיִּתְהַלֵּךְ עַל גַּג בֵּית הַמֶּלֶךְ,

וַיִּרְא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגֶּג, וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מְרָאָה מְאֹד",

וטעם הדבר, שדוד הע"ה קם מעל משכבו,

היה, בעבור שהיה דוד הע"ה, משמש את מיטתו ביום, בכדי שהוא יהיה שבע - וממילא, הוא לא יבוא

לידי הרהור.

ברם, נתעלמה מדוד הע"ה, ההלכה שבכדי להרעיב את תאוות התשמיש, על האדם, להרעיב את

תאוותו,

שכן, ככל שהוא ישביע את תאוותו, כך הוא יהיה רעב יותר לכך,

אך כאשר הוא ירעיב את תאוותו, הוא יהיה שבע מכך.

והוא, דוד הע"ה, על ידי שהוא היה משמש את מיטתו ביום, הוא היה נעשה רעב יותר.

והנה, בטעם הדבר, שמעיקר הדין, היה מותר לו לשמש את מיטתו ביום,

על אף שמבואר במסכת נדה (טז' ע"ב), מבואר, שאסור לאדם לשמש את מיטתו ביום,

כבר ביארו שם (יז' ע"א) רבותינו ז"ל, שתלמיד חכם, מותר לשמש את מיטתו ביום, בבית אפל.

בת שבע, הוה קא חייפא רישא תותי חלתא,

אתא שטן, אידמי ליה כציפרתא,

פתק ביה גירא, פתקה לחלתא, איגליה וחזייה ⁷⁴.

מיד ⁷⁵, 'וַיִּשְׁלַח דָּוִד, וַיִּדְרֹשׁ לְאִשָּׁה, וַיֵּאמֶר, הֲלוֹא זֹאת בֵּת שֶׁבַע בַּת אֱלִיעֶם אִשְׁתִּי
אוֹרְיָה הַחַתִּי. וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְאָכִים, וַיִּקְחָהּ, וַתָּבֹא אֵלָיו, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה, וְהָיָה
מִתְקַדְּשֵׁת מִטְּמֵאָתָהּ, וַתֵּשֶׁב אֶל בֵּיתָהּ' ⁷⁶.

⁷² כעת מבארת הגמרא, את המשך הפסוק הנ"ל.

⁷³ שמואל ב', יא' - ב'.

⁷⁴ היינו:

בת שבע, היתה חופפת את ראשה, מתחת לכוורת - או מתחת ל-וילון, אשר היו מסתירים אותה

ובא השטן, ונדמה לדוד הע"ה, בדמות של ציפור,

ודוד הע"ה, רצה לצוד את הציפור, ועל כן, הוא זרק עליו חץ,

ואותו החץ, פגע באותה הכוורת - או באותו ה-וילון, ושברה,

ועל ידי כך, התגלתה לפניו בת שבע, כאשר היא היתה רוחצת.

⁷⁵ שמואל ב', יא', ג' - ד'.

⁷⁶ היינו:

כאשר ראה דוד הע"ה, את בת שבע, על ידי אותו המעשה,

הוא שלח לדרוש מי היא אותה האשה, וכשהשיבו לו שהיא בת שבע אשת אוריה החתי,

הוא לקחה על מנת לשמש עמה.

וטעם הדבר, שהוא לא חשש לאיסור אשת איש,

נתבאר בגמרא (שבת, נו' ע"א. כתובות, ט' ע"ב), שכל היוצא למלחמת בית דוד, היה כותב גט כריתות

לאשתו, שאם הוא ימות במלחמה, הגט יחול מלמפרע,

אם כן, כאשר בעלה של בת שבע, הלך למלחמה, הרי היא כספק אשת איש, וכשבעלה ימות במלחמה,

ממילא יתבאר שאינה אשת איש אלא פנויה.

וטעם הדבר, שהוא לא חשש לאיסור נדה,

נתבאר בגמרא (בסוגיא), שמה שהיא רחצה את עצמה, היה בשביל להיטהר מטומאת נדה.

והיינו דכתיב ⁷⁷, 'בְּחִנֵּת לִבִּי פְקֻדֹת לַיְלָה, צְרַפְתִּנִּי בַל תִּמְצָא, זְמַתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי',
אמר,

איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי, ולא אמר כי הא מילתא ⁷⁸.
דרש רבא -

מאי דכתיב ⁷⁹, 'לְמַנְצַח לְדָוִד בְּה' חֲסִיתִי, אֵיךְ תֵּאמְרוּ לְנַפְשִׁי, נוֹדִי, הֲרַכְסָם צְפוּרִי?
אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא -

רבונו של עולם, מחול לי על אותו עוון,

שלא יאמרו, 'הר' שבכס, צפור נדדתו ⁸⁰.

דרש רבא -

מאי דכתיב ⁸¹, 'לֵךְ לְבַדְדָךְ חֲטָאתִי, וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי, לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדַבְרְךָ, תִּזְכָּה
בְּשִׁפְטֶיךָ'?

⁷⁷ תהילים, יז' - ג'.

⁷⁸ היינו:

שאמר דוד הע"ה -

"בְּחִנֵּת לִבִּי, פְקֻדֹת לַיְלָה" - הבורא ית"ש, בחן אותי, האם אעמוד בניסיון, על ידי מקרה לילה - והיינו
תשמיש,

"צְרַפְתִּנִּי בַל תִּמְצָא" - חשבת לצרף אותי, כמו שצורפים את הכסף לבדוק האם הוא נקי, ולא מצאתני נקי,

"זְמַתִּי בַל יַעֲבֹר פִּי" - הלזואי והיה נופל בפי רסן, שהיא מונע ממני לבקש מהבורא ית"ש שינסה אותי, ולא
הייתי נכשל בחטא הזה.

⁷⁹ תהילים, יא' - א'.

⁸⁰ היינו:

שביקש דוד הע"ה, מהבורא ית"ש, שימחל לו על עוון בת שבע,

בכדי שלא יאמרו הגויים, שהמלך שבהם, שהוא גדול הדור החשוב כמו "הר",

נטרד מן העולם, על ידי ציפור, שנדמה לו השטן כציפור.

⁸¹ תהילים, נא' - ו'.

אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

גליא וידיעא קמך, דאי בעיא למכפייה ליצרי, הוה כייפינא,

אלא, אמינא, דלא לימרו עבדא זכי למריה ⁸².

דרש רבא -

מאי דכתיב ⁸³, 'כִּי אֶנִּי לְצַלֵּעַ נְכוֹן, וּמְכַאוֹבֵי נֶגְדֵי תַמְיָדִי?'

ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד, מששת ימי בראשית,

אלא, שבאה אליו במכאוב ⁸⁴.

וכן תנא דבי רבי ישמעאל -

ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם, אלא, שאכלה פגה ⁸⁵.

⁸² היינו:

שדוד הע"ה, אמר לפני הבורא ית"ש,

גלוי וידוע לפניך, שאם הייתי רוצה לכופ את יצרי, ולא לבוא על בת שבע, הייתי יכול לעשות כן,

אלא, שאמרתי בליבי, שלא ראוי לי לעשות כן,

שכן, אם הייתי עושה כן, היו אומרים בני אדם, שהעבד ניצח את אדונו,

והיינו, שהבורא ית"ש לא רצה לנסותי, ואני רציתי שהוא ינסה אותי, ובאם הייתי עומד בניסיון, יוצא,

שצדקתי בכך שביקשתי את הניסיון.

⁸³ תהילים, לח' - יח'.

⁸⁴ היינו:

שהאשה, נקראת בשם "צלע",

ואותה ה-"צלע", היא בת שבע,

והיא היתה ראויה לו מששת ימי בראשית, אלא, שהיא באה אליו על ידי צער ומכאוב, של אותו העוון.

⁸⁵ היינו:

ש-בבית מדרשו של רבי ישמעאל, למדו, כדברי רבא,

ש-בת שבע, היתה ראויה לדוד מששת ימי בראשית,

ט. עוד מצינו שם, בגמרא :

"דרש רבא -

מאי דכתיב ⁸⁶, 'וּבְצַלְעֵי, שְׁמַחוּ וְנֶאֱסָפוּ, נֶאֱסָפוּ עָלַי נְכִים וְלֹא יָדַעְתִּי, קָרְעוּ וְלֹא דָמוּ?'

אמר דוד, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך, שאם היו קורעין בשרי, לא היה דמי שותת, ולא עוד, אלא, בשעה שהם עוסקין בארבע מיתות בית דין, פוסקין ממשנתן, ואומרים לי - דוד, הבא על אשת איש, מיתתו במה?

אמרתי להם, הבא על אשת איש, מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא,

אבל, המלבין פני חבריו ברבים, אין לו חלק לעולם הבא! ⁸⁷."

והנה, כעין מימרא זו, מצינו במסכת בבא מציעא ⁸⁸, אך שם באה תוספת עצומה :

"ולא עוד, אלא, אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות, אומרים לי - דוד, הבא על אשת איש, מיתתו במה?"

וכשם ש-תאנה לפני שהיא ראויה למאכל, נקראת "פגה", כך בת שבע, נלקחה אל דוד הע"ה קודם זמנה.

⁸⁶ תהילים, לה' - טו'.

⁸⁷ היינו:

שמחמת שהיו התלמידי חכמים, מביישים את דוד הע"ה, ומביישים את פניו,

היה דמו מסתלק מבשרו, עד כדי כך, שאם היו קורעים את בשרו, כבר לא היה בו דם.

ולא עוד, אלא, שבשעה שהם היו עוסקין ב-ארבע מיתות בית דין,

הם היו מביישים את דוד הע"ה, ושואלים אותו, מה דינו של הבא על אשת איש?

והשיב להם דוד הע"ה -

שהאדם שבא על אשת איש, מיתתו בחנק, אך יש לו חלק לעולם הבא,

ברם, המלבין את פני חבריו ברבים, כפי שאתם עושים לי, אין לו חלק לעולם הבא.

⁸⁸ נט' ע"א.

ואני אומר להם, מיתתו בחנק, ויש לו חלק לעולם הבא,
אבל, המלבין את פני חבירו ברבים, אין לו חלק לעולם הבא".
וביאר בזה, רבינו המהרש"א זיע"א ⁸⁹ :
דהנה, קימא לן ⁹⁰, ש-דיני "נגעים", באים לאדם, בעבור לשון הרע,
וכיוון בזה דוד הע"ה -
שעל אף שידעו אותם התלמידי חכמים, שמחמת הלשון הרע שלהם הם יקבלו
"נגעים", שבהם הם עוסקים כעת,
מכל מקום, הם לא נמנעו מלדבר עלי לשון הרע.
ומה שאמר דוד הע"ה, "נגעים ואהלות", הוא אגב "נגעים",
שכן, בכל מקום, נאמרים "נגעים ואהלות" יחד.
ברם, יעויין שם, בפירוש ה"תוספות" ⁹¹ :
ש-דיני "נגעים ואהלות", הם דינים חמורים, בהלכותיהם,
ועל אף שהם היו עוסקין בהם, וממילא, שהם לא היו מתבטלים,
וכמו כן, שאינם קשורים ל-דיני אשת איש,
הם היו מבזים את דוד הע"ה.
ולהלך, יתבאר בזה.
ל. הנה, "נגעים", באים לאדם בעבור איסור לשון הרע ⁹²,
ודוד הע"ה, כבר פָּרַת את בעלי הלשון הרע מן העולם, ברוח קודשו ⁹³ -

⁸⁹ בבא מציעא, נט' ע"א ("חידושי אגדות", ד"ה "מאי דכתיב").

⁹⁰ ערכין, טז' ע"א.

⁹¹ ד"ה "ולא עוד".

⁹² ערכין, טז' ע"א.

⁹³ ערכין, טו' ע"ב.

וכמאמר הכתוב ⁹⁴, "יִכָּרֵת יְהוָה כָּל שְׁפָתַי חֲלָקוֹת, לְשׁוֹן מִדְבָּרֵת גְּדִלוֹת".

ולפי זה, אפשר:

א. טעם הדבר, שביקש דוד הע"ה, שיעלה לימוד התהילים לרצון כ- "נגעים ואהלות",

הוא בכדי להורות לשעה ולדורות -

שבדיבורם של אותם תלמידי חכמים עלי, באו עליהם "נגעים",

ומשכן, הם היו כבר בבחינת "מתים", והיה דינם שייך ל-"אהלות", שהוא מדיני טומאת וטהרת מת.

ועל אף שהם היו פוגעים בי, בכל זאת הייתי יושב ועוסק בתורה עד כלות כוחותי,

והוא, מחמת "מידת הענווה", שהיתה בי.

ועל כן -

כשם ש-"מידת הענווה", היא שהעמידה אותי על רגלי, ונסכה בי כוחות ותעצומות נפש,

כך כל מי שיעסוק באמירת התהילים, יקבל מהם כוח סגולי, של "נגעים ואהלות", והיינו "מידת הענווה".

ב. האדם שמשריש על עצמו את "מידת הענווה", על אף היותו מלא וגדוש בחכמה ויראה,

הוא אינו מחזיק מעצמו כ-"כלי מלא", אלא, כ-"כלי ריקן".

ורק אדם שכזה, מסוגל ורוצה, לשאוף ולקבל עוד ועוד,

כי כוח ענוותנותו, מלמדו, שאין בו כלום.

ומה שאין כן, האדם שאינו משריש בעצמו את המידה הזו,

יהיה באופן תמידי, כ-"כלי ריקן", אשר אינו מקבל מאומה, מחמת גאוותו.

⁹⁴ תהילים, יב' - ד'.

- ג. על דברי התורה הקדושה, נאמר ⁹⁵ ⁹⁶, "כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר" וכו',
והיינו, שדברי התורה הקדושה, נקראים "דָּבָר".
ומאידך, "לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר" ⁹⁷, אף איסורי עריות, נקראים בשם
"דָּבָר",
וכמאמר הכתוב ⁹⁸, "וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת דָּבָר".
והנה, התיקון לאיסורי עריות, נעשה, אך ורק באמצעות התורה הקדושה,
ורמז לדבר ⁹⁹, "מִמְצוֹא חֲפָצְךָ וְדָבָר דָּבָר",
והיינו, שהתיקון ל-"עֲרֹת דָּבָר", יהיה על ידי דברי התורה הקדושה.
ד. ברם, בכדי שהתורה הקדושה תעצב את לומדה, ותתקנו כראוי,
עליו להשריש בעצמו את "מידת הענווה", שאם לא כן, הוא לא יפתח את ליבו
בטהרה,
ולפיכך, צריך האדם לעסוק בספר התהילים, אשר טמון בו כוח סגולי ל-"מידת
הענווה", וכמשנ"ת.
אך זאת צריך להדגיש, שבשביל לקבל את סגולת התהילים,
צריך האדם, להתבונן במילותיו הקדושות של דוד הע"ה, ולנסות להבינם
ולהתחבר אליהם.
ה. ולפיכך, כתב רש"י הקדוש ¹⁰⁰, "בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו
ביום נצטווית עליהם",

⁹⁵ דברים, ל' - יד'.

⁹⁶ יעוין שם בפירוש רש"י הקדוש.

⁹⁷ ויקרא, יא' - מז'.

⁹⁸ דברים, כג' - טו'.

⁹⁹ ישעיה, נח' - יג'.

¹⁰⁰ דברים, כו' טז.

שכן, ההתחדשות, היא דבר אשר אינו בא בנקל על האדם, כי בשביל התחדשות, על האדם להתחזק ב-"מידת הענווה", אשר תביאו לדרוש עוד ועוד מה עליך לתקן והיאך.

ו. וממילא, הוא אשר דרשו רבותינו ז"ל¹⁰¹, "אִם שְׁמוּעַ - בְּיָשׁוּן, תִּשְׁמַע' - בְּחֶדְשׁ", שכן, מי שהשריש בעצמו את "מידת הענווה", הוא שמע לדברי הבורא ית"ש בעבר, ובוודאי שאף ישמע דבריו בעתיד.

ז. ומעתה, נשכיל ונבין, את עניינו של רבי אלעזר בן דורדיא: שכן, כאשר הוא התעורר לשוב בתשובה, הוא התבונן בתכלית הבריאה, אשר מביאה את המתבונן לידי תכלית הענווה, בראותו, ש-"אם יש מה שיש, יש מי שעשה את היש"¹⁰².

ברם, הבריאה עצמה, לימדה אותו, שאי אפשר לו לאדם לשוב בתשובה רק באמצעות "מידת הענווה", ובפרט, שהתיקון של "עֲרֻת דָּבָר", נעשה באמצעות דברי התורה הקדושה. ובאותה השעה, הוא הבין, ש-"אין הדבר תלוי, אלא בי": והיינו, שהמזיק הגדול ביותר שלי, הוא אני בעצמי, ותיקון "עֲרֻת דָּבָר" שפגמתי, יתוקן באמצעות דברי התורה הקדושה. ומחמת כן, עלי לעורר בעצמי, שאיפות קודש לבורא ית"ש ולתורתו, ומשכך, קיבלו הבורא ית"ש בתשובה.

וכאשר נשכיל ונבין, ש-"אין הדבר תלוי, אלא בי", נזכה לעלות ולהתעלות. יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן

¹⁰¹ ברכות, מ' ע"א.

¹⁰² לשונו של מו"ר הגאון רבי שמואל טולידאנו שליט"א.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~ ~ ~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה